

Pr Riina Sikkut
Terviseminister

07.02.2025

Eesti Arstide Liidu arvamus elulõpu tahteavalduse eelnõu kohta

Täname meie ettepanekute arvestamise ja tehtud muudatuste eest, eelnõu võimaldab nüüd paremini patsiendi autonoomiat austada ja arvestada tema tahet ka otsusevõimetu seisundi korral.

Tegime 20.12.2024 ettepaneku täiendada eelnõu nii, et patsient saaks elulõpu tahteavalduse koostamisel valida kahe variandi vahel: ta loobub tervishoiuteenustest tingimusteta või ainult juhul, kui arstide hinnangul on tema seisund pöördumatu.

Kahjuks ei reguleeri eelnõu uus versioon elulõpu tahteavalduse koostamist ja rakendamist selgemalt, kohati on sellest raske aru saada ja sätteid on võimalik mitut moodi tõlgendada.

Eelnõu § 1 punktiga 3 lisatakse tervishoiuteenuste korraldamise seadusesse § 59⁶ ja sätestatakse, millal elulõpu tahteavaldust rakendatakse, ja millal seda ei tohi rakendada. Osaliselt on sätted omavahel vastuolus. Näiteks lõike 1 punkt 2 järgi rakendatakse tahteavaldust, kui isiku tervises seisundiga kaasneb püsiv elukvaliteet, mis on tema jaoks vastuvõetamatu. Lõike 2 punkt 1 ütleb, et tahteavaldust ei tohi rakendada, kui lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud olukorrad on üksnes ajutised. Püsiv elukvaliteet ei saa olla ajutine olukord.

Samas paragrahvis räägitakse nii tahteavalduse rakendamise kui ka mitterakendamise puhul patsiendi eeldatava tahte arvestamisest. Otsusevõimetu patsiendi eeldatava tahte saab välja selgitada patsiendi enda poolt varem antud või lähedastelt saadava info alusel. Kui patsient on seaduse alusel teinud elulõpu tahteavalduse, siis ei ole meie arvates asjakohane arvestada tema eeldatavat tahet, vaid tuleb lähtuda tahteavalduses väljendatud tegelikust tahtest.

Eelnõu järgi ei tohi olla kahtlust, et patsient soovib tahteavalduse rakendamist ja ta on „tõsikindlalt loobunud kõikidest tervishoiuteenustest ning tema tahtes ei ole põhjust kahelda“. Ei ole selge, kuidas kahtlust täielikult välistada ja kas tahteavaldust ei või rakendada, kui ravimisel osalevast mitmest arstist kasvõi üks kahtleb patsiendi tahtes.

Eelnõu seletuskiri on mahukas ja sisaldab väga palju keerulist juriidilist teksti, mida ilma õiguslase hariduseta inimesel on raske mõista. Seetõttu ei aita see piisavalt selgitada eelnõu sätteid.

Leiame, et seadus ja seletuskiri peavad olema arusaadavad nii inimesele, kes soovib elulõpu tahteavaldust teha, kui ka teda nõustavale arstile. Kui see nii ei ole, võib tahteavaldus koostamata jääda ja seadus ei täida oma eesmärke.

Lugupidamisega

allkirjastatud digitaalselt

Katrin Rehema
Eesti Arstide Liidu tegevjuht